

Palamuse algkool

Tiina Kivits

1919. aasta 19. septembri Asutava Kogu määrusega laiendati koolikohustus seniselt kolmelt aastalt neljale. Neli klassi said esialgu alama astme ning 5. ja 6. klass kõrgema algkooli nimetuse. Algkoolides kehtestati ajutised õppekavad.

Lõpliku kuju omandas haridussüsteem pärast „Avalikkude algkoolide seaduse“ vastuvõtmist 1920. aasta mais. Algkool moodustas sellest alates ühtluskooli esimese astme ning oli sunduslik, emakeelne ja maksuta.

Uue seaduse alusel nimetati kõik endised valla-, kihelkonna-, ministeeriumi-, linna- ja kroonukoolid, kõrgemad alg- ja rahvakoolid 6-klassilisteks algkoolideks.

Kuueklassilise koolikohustuse ellurakendamise viimaseks tähtajaks määrati 1. jaanuar 1930. Selle ajani võis kehtida neljaklassiline algharidus.

Koolikohustus pidi kestma 8.–16. eluaastani või kooli lõpetamiseni.

1934. aastal sai haridusministriks N. Kann, kes vähendas koolikohustust 14. eluaastani.

1919/20. õppeaastal oli Palamuse 6-klassiline kõrgem algkool ruumide puudusel jagatud kahte ossa. I, II ja III klass töötas Palamusel, IV ja V klass viidi Prossale endise mõisakooli ruumidesse. Prossa kooliruumid olid samuti kitsad ja järgmisel 1920/21. õppeaastal tuli avada ka VI klass, mille lõpetas 5 õpilast. (4. klassi 25 õpilast)

Seega otsustas Kuremaa vallanõukogu natsionaliseerida 30. jaanuaril 1920. aastal Palamuse kõrtsi ruumid ja ehitada kooliruumideks.

Kool sai juurde kolm klassiruumi ja kaks õpetaja korterit.

Koolil puudusid endiselt käsitööklass ja võimlemisruumid.

Koolide reformimist takistasid liitklassid, ruumide vähesus ja vananenud koolimajad.

1920.–1930ndatel püsis õpilaste arv stabiilne, ligikaudu 130.

Kooli kasutuses olid endise kihelkonnakooli, kõrtsi ja kaupluse ruumid (kõrtsi vastas üle tee).

1937. aastal alustati kõrtsihoone täielikku ümberehitust.

20. veebruaril 1938 toimus uue koolimaja avamine. Kogu koolipere kolis ühte majja.

Teateid internaadist koolimaja juures esineb esmakordselt 1934/35. õppeaasta aruannetes.

Veidi õppeainetest

Kool oli kaua olnud kiriku teenistuses. Nüüd hakati rohkem rõhku panema laste kasvatusel arvestades tema isikuga. Koolinõunik Reial on öelnud, et õpilast tundes saab raskused valida jõukohased, ning see valik ongi õpetajal üks suurim töö.

1923. aasta veebruaris korraldatud rahvahääletuse tulemusena võis usuõpetust õpetada ainult vabatahtliku õppeainena.

1928. aastal kehtestati uued õppeplaanid algkoolidele. Maa-algkoolides eraldati rohkem tunde matemaatikale ja loodusõpetusele. Uues õppeplaanis suurendati emakeeletundide arvu, koduloole lisati juurde kõlblusõpetus ja kodanikuõpetus.

1937. aastal anti välja kooliuuendusliikumisest ja rahvuskooli ideest kantud „Algkooli õppekavad“. Sama aasta sügisest viidi tunniplaani üks tasuline klassijuhatajatund.

Koolireformiga kadus algkoolide tunniplaani võõrkeel. Soovi korral võis seda õpetada 5. ja 6. klassis kohalike omavalitsuste või lastevanemate kulul vabatahtliku õppeainena 3 tundi nädalas.

Üht-teist tunnivälisest tegevusest

Valdavalt algkooli perioodi jäi ka Palamuse õpetajate ühingu tegevus aastatel 1917–1939. 1920. aastal asutati õpetajate ühisraamatukogu. 1925. aastal palus kool seltsimajalt ruume raamatukogu rajamiseks, millele ka vastu tuldi. 1926. aastal oli kooliraamatukogus 412 köidet õpilastele ja 255 köidet õpetajatele.

Korraldati erinevaid kursusi ja kirjandusõhtuid kuid ka meelelahutuslikke üritusi mitte ainult õpilastele vaid kogu rahvale. Kihelkondlikel lastepidudel said õpilased näidata aasta jooksul õpitut.

Tähelepanuväärseks tuleb pidada 2. juunil 1929. aastal Palamusel Pärgi metsas toimunud kihelkondlikku koolinoorte laulupidu. Kordaminekule aitas kaasa laulupeo üldjuht, Palamuse kooli juhataja Aleksander Jaeger (Jääger) ja arvukalt esindatud õpilased.

Palamuse kihelkonna koolilaste laulupäeva peeti ka 1932. aastal.

1930ndal aastal tehti algust kooliaia rajamisega.

1935. aasta kuulutati Eestis raamatuaastaks. Seoses sellega korraldati Palamuse algkoolis raamatuaasta aktus ja pidu, kus esinesid segakoorid ja etendati näidendit „Paunvere“.

23. mail 1937. aastal korraldas Palamuse algkool kohalikus seltsimajas Oskar Lutsu 50. sünnipäeva puhul austamisõhtu, kus kanti ette näidend „Kevade“.

Nii „Paunvere“ kui ka „Kevade“ õpetas lastele selgeks õpetaja Linda Kapral, samuti palju teisi näitemänge. Kapral on palju aastaid juhatanud ka laulukoore.

Tegutses Palamuse õpilasühing aastatel 1924–1939. Sinna kuulusid juba kesk- ja kõrgemates koolides õppivad Palamuse ümbruskonna õpilased.

Tegutsesid noorkotkaste ja kodutütarde rühmad.

11. septembril 1939. aastal asutati kooli kooperatiiv, mille liikmed võisid olla ka õpilased. Kooperatiivi eesmärgiks püstitati õpilaste isetegevusele rakendamist, püüdu kasvatada neis arusaamist ühistöö tähtsusest, arendades neis majanduslikku mõtlemist ja pakkuda neile võimalusi praktiliste küsimustega tegelemiseks. Kooperatiivi tegevust juhtis õppenõukogu ja kooperatiivi juhataja, kelleks valiti õpetaja Valter Sõõro.

1940. aastal kehtestati 7-klassiline koolikohustus, kuid alanud sõda katkestas selle elluviimise.

1. augustist 1940 vähendati Palamuse algkoolis klassikomplektide arvu ühe võrra. Kooli jäi kolm klassikomplekti. 14. novembrist 1942 avati uuesti neljas komplekt. Koolis õppis 57 poissi ja 62 tüdrukut.

Esimesed õpilased lõpetasid 7. klassi 1945. aastal.